

לצורך אחרים (רמ"א או"ח שי"ט, א), שכל זה בכלל דרך אכילה, ואפילו כשאינו אוכל עמהם (משנ"ב שם).

בּוֹרֵר וְאוֹכֵל לְבוֹ בַּיּוֹם, שלדעת עולא, אין שם מלאכת בורר אלא בבורר לאוצר ולזמן מרובה [וכעין ההיתר של 'לאלתר' שיתבאר להלן] (ריטב"א וחפ"י ה' [לבעל אור החיים הקדוש]).

בּוֹרֵר וְאוֹכֵל פְּחוֹת מִכְשֵׁעוֹר, שלדעת רב חסדא, ברירה פחות משיעור נחשבת דרך אכילה (תוס' ד"ה וכו'), שאינו אלא כמכשיר ומתקן את מאכלו (ריטב"א).

בּוֹרֵר וְאוֹכֵל בְּיָד, שאינו דומה לבורר (רש"י), שזוהי דרך אכילה (משנ"ב שי"ט, הקדמה).

בְּקִנּוּן וּבְתַמְחֵוּי וְכוּ' פְּטוֹר אֶבֶל אֶסוֹר, שזהו שינוי ממלאכת הבוררים שדרכם לברור בנפה ובכברה, ולכן אינו חייב מהתורה, אך כיון שנעזר בכלי לברירה, אסור מדרבנן (רש"י), וכמו כן הבורר בשאר כלים המסייעים לברירה, כמזלג וכף, אלא אם כן השימוש בכלים נועד בשביל שלא יטנפו ידיו, שאז זה נחשב כברירה ביד (אגרות משה או"ח א, קכד).

אוֹכֵל מִתּוֹךְ הַפְּסוּלֹת, שאין זו דרך ברירה (רש"י), שנטילת אוכל מתוך הפסולת בשביל לאכלו מיד, אינה מעין מלאכה, אלא כדרך האוכלים, הנוטלים בידם את האוכל שרוצים לאכול (ריטב"א).

לְאַלְתֵּר, לא לאלתר ממש, אלא כשיעור מה שנצרך לאכילתו באותה סעודה (רבינו חננאל ורא"ש בשמו), וכמשמעות הגמ' שהאיסור הוא רק כאשר הברירה היא 'לבו ביום', הרי שההיתר הוא אף כשאינו 'לאלתר' ממש (ביאור הגר"א לשו"ע או"ח שי"ט, ג.) ■ וכך נפסק להלכה (רמ"א שם), ונחשב לאלתר גם כשסעודתו נמשכת כמה שעות, ובורר סמוך לסעודה (משנ"ב שם, וראה במשנ"ב מהד' דרשו שם, שיעור לאלתר למעשה).

הָיָו לְפָנָיו שְׁנֵי מִיָּנִי אוֹכְלֵין, שאיסור ברירה שייך גם בהפרדת אוכל מאוכל אחר המעורב בו (ראה לעיל, ואף לפירוש רש"י, כמובא לעיל בשם הפני יהושע). ■ להלכה, מותר לתחילה לברור בהצטרפות שלשה תנאים: שבורר אוכל מתוך פסולת, ובידו, ולצורך שימוש לאלתר [וכשלא האוקימתות האחרונות בסוגיא], שאין זו דרך ברירה אלא דרך אכילה, ובהעדד אחד מהתנאים חייב מהתורה [מלבד ברירה בכלי שאינו מיועד לכך, שאיסורה מדרבנן] (שו"ע או"ח שי"ט, א-ד, ומשנ"ב בהקדמה לסימן שם). והבורר תוך כדי אכילתו, יש אומרים שנחשב דרך אכילה ומותר, אף כשבורר את הפסולת מהאוכל (ראה ביאה"ל שם, ד).

אֵי מִשּׁוּם דְּסִבְרָא אוֹכֵל מִתּוֹךְ פְּסוּלַת אֶסוֹר, ואפילו לאלתר, ולכן שיטת לפניהם את הפירות, ובכך נפרדו הפירות מן העלים, בלא שיעבור על מלאכת ברירה [שכל שאינו מתעסק בברירה ובהפרדה, אלא שוטח האוכל והפסולת בשווה, אינו בכלל בורר], ואף אלו שיטלו את הפירות לאוכלם, לא יעברו על מלאכת בורר, שכבר אין האוכל והפסולת מעורבים (ראה רש"י ומהר"ם בדעתו), שמוותר לפזר ולשטוח מינים שונים המעורבים זה בזה, כדי שיהיה מותר לאדם אחר להמשיך ולהוציא את הפסולת מתוך האוכל (הגרש"ז אויערבך, ש"כ ג' ע"ז, וראה שם, לענין אדם אחד שממשיך בעצמו את מעשה הברירה) [אך ראה דעת הגר"ש אלישיב (איל משולש בורר ט הע' פה), שאסור]. ויש מפרשים 'לא ידענא אי משום דסבר אוכל מתוך פסולת אסור' היינו שלא לאלתר, שאילו ברירת אוכל מתוך פסולת לאלתר, מותרת לדעת הכל (תוס' ד"ה ולא).

אֵף עַל גַּב דְּאִיקָא דְּרַמְיָא לָהּ חֶשֶׁיב לָהּ - אף שיש דמיון בין המלאכות, נחשבות לשלש אבות מלאכות, לפי שיש חילוק ביניהן, שזהורה מוציא את הקש, והבורר מוציא את האבנים, והמרקד מוציא את הפסולת מהקמח, או שזרייה נעשית ברות, וברירה ביד, וכתישה בכלי. אכן מלאכות הדומות לגמרי בעניינן, נחשבות אב מלאכה אחד (ראה רש"י לעיל ע"ג, א, ולהלן ע"ב, ב, וריטב"א שם, תוס' ד"ה א"ע"ג).

פּוֹתֵשׁ - המסיר את הקליפה הפנימית שעל החיטה במכתשת, שזה דומה למלאכת דש, שבה מפרקים את החיטה מהקליפה העליונה שנקראת 'מוץ' (ראה רש"י ומנחת חינוך מוסף השבת, ה), שכוין שמסיר את הקליפה הפנימית במכתשת, יש לזה חשיבות של מלאכה, אבל כשמסירים אותה ביד, אין לזה חשיבות מלאכה כלל (ביאה"ל ש"כ, יט, ע"פ רש"י הנ"ל). ■ וכך נפסק להלכה (שם).

שָׁכַן עֵנִי, וכן רוב בני אדם, מלבד העשירים הגדולים והמעונוגים, שענין המלאכות נקבע לפי רוב בני אדם (מיוחס לר"ן; ריטב"א, וישבו בכך קושיית התוס' ממרדך).

אוֹכֵל פְּתוֹ בְּלֵא כְּתִישָׁה, ולכן אין זו מלאכה זו בפני עצמה, אלא נכללת במלאכת דש (שפת אמת בדעת רש"י: רעק"א ע"פ ראשונים ופוסקים), ויש סוברים שהיא מלאכה בפני עצמה, אלא שלא נמנית בכלל שלשים ותשע אבות מלאכות (רעק"א בדעת רש"י).

הַקְדָּמָה לְמִלְאכַת בּוֹרֵר: [א] הברירה פועלת תיקון ויפוי באוכל, שנעשה נקי וברור מהפסולת או מדברים אחרים המעורבים בו, ולכן זו 'מלאכה הצריכה לגופה', אף כשמעשה הברירה הוא בפסולת שנטולו ומשליכו (ביאה"ל שי"ט, ג). [ב] גדר ברירה, הפרדת מינים המעורבים יחדיו, ואין בכלל המלאכה הפרדת דברים העומדים מסודר זה לצד זה, אכן, קשה ליתן שיעור מדויק בגדר תערובת (תרומת הדשן טז). [ג] מלאכת ברירה המוזכרת במשנה [כעין מה שנלמד ממלאכת המשכן], עניינה להוציא את האבנים מתוך החיטים, לפני הכנסתן לאוצר, וכל ברירה הדומה למלאכה זו, שנועדה לתקן ולהכין את המאכל, נכללת במלאכה, ואילו ברירה בדרך אכילה לא נכללת במלאכה, ע"פ הכללים שיתבארו להלן בסוגיא. [ד] מלאכת בורר שייכת גם בשאר דברים שאינם אוכל (רש"י להלן ע"ב ד"ה שבע וד"ה חייב; משנ"ב שי"ט, ט).

הָיָו לְפָנָיו מִיָּנִי אוֹכְלֵין, מסוג אחד, ומעורב בהם פסולת, וחפץ לברור ולהפריד בין האוכל והפסולת (רש"י וריטב"א בביאור דבריו), ויש גורסים 'שני מיני אוכלין', וחפץ לברור ולהפריד בין שני המינים, שאף שיעיקר מלאכת ברירה היא ניקוי אוכל מפסולת, כל דבר שאינו חפץ בו עכשיו נחשב פסולת לענין זה (תוס' ד"ה היו, וראה פני יהושע שאף רש"י לא נחלק להלכה בזה, וכמובא להלן ד"ה היו לפניו), או שיעיקר מלאכת ברירה שייכת גם בהפרדת שני דברים זה מזה, אף שאין אחד מהם מוגדר כפסולת (ראה נדון בדעת הרמב"ם בביאה"ל שי"ט, ג ד"ה ומניה). אכן, במין אחד, לא שייך מלאכת ברירה (תרומת הדשן טז), אף כשמפריד בין חתיכות גדולות וקטנות (רמ"א שם), שגדר ברירה להפריד בין שני מינים המעורבים שאחד מהם מוגדר כאוכל והשני מוגדר כפסולת (תרומת הדשן שם). ■ להלכה המפריד שני מינים זה מזה, חייב משום בורר [וכדעת תוס' והרמב"ם] (ביאה"ל שם), אבל במין אחד, אין חיוב משום בורר אף כשמפריד בין גדולים וקטנים (רמ"א שם, וראה במשנ"ב שם, דוגמאות למין אחד ושני מינים).

בּוֹרֵר וּמְנִיחַ, לצורך אחרים (תוס' ד"ה בורר). ■ וכך נפסק להלכה, שבאופני ברירה המותרים [שיתבארו להלן] מותר לברור אף